

Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

SAMOKin näkemyksiä hallitusohjelmakysymyksiin aiheesta
Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi.

1. Tunnistatteko, että kestävä talouskasvun perustan vahvistamiseksi on tehtävä investointeja koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin sekä infrastruktuuriin? Kuvatkaa konkreettiset keinonne.

SAMOKin näkemyksen mukaan koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin investoiminen ovat välttämättömiä Suomen kestävä talouden kannalta.

Keskeisenä keinona tulee olla koulutuksen rahoituksen turvaaminen. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen perusrahoitukseen tulee tehdä 300 milj. korotukset sekä vuosittaiset indeksikorotukset. Lisäksi näemme keskeisenä että jatkuvan oppimisen toteuttamiseen korkeakouluissa osoitetaan lisärahoitusta niin, että uusi koulutustehtävä ei toteudu leikkauksena tutkintokoulutukseen.

Perusrahoituksen lisäksi SAMOK näkee että koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota koulutuksen laatuun, kansainvälisyyteen ja sen saavutettavuuteen. Näemme keskeisenä myös opiskelijoiden toimeentulon varmistamisen.

Koulutuksen läpäisy:

Koulutuksen saavutettavuudessa keskeisin keino on koulutuksen maksuttomuuden varmistaminen. Maksuttomuuden lisäksi tarvitaan kuitenkin myös uusia keinoja ja niiden toteuttamiseen on valmisteltava koko koulutuspolun kattava pitkäjänteinen suunnitelma koulutuksen saavutettavuuden ja tasa-arvon kehittämiseksi, tästä tarkemmin seuraavassa kohdassa. Lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota korkeakoulutuksen läpäisyyn.

Läpäisyn tukemiseen SAMOK ehdottaa seuraavia toimenpiteitä:

- Varmistetaan riittävät ohjausresurssit korkeakouluissa. Kehitetään oppimisanalytiikkaa ja opintorekistereiden tietojen hyödyntämistä ohjauksessa.
- Vahvistetaan korkeakoulujen tuki- ja ohjauspalveluja. Tehdään suositus opintopsykologien määrästä.

- Luodaan toimivat rakenteet opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden opintoihin palaamisen tueksi.
- Luodaan uusia keinoja tukea putoamisvaarassa olevia opiskelijoita hyödyntämällä Kelan ja valtakunnallisten opintotietorekistereiden dataa.

Tarkemmin läpäisyä tukevista toimenpiteistä Liitteestä 1 Korkeakoulutuksen läpäisyn tukeminen.

Ammattikorkeakoulutuksen laatu:

Ammattikorkeakoulutus on kärsinyt suurista rahoituksen leikkauksista samalla kun sen tehokkuutta on lisätty valtavasti. Nyt on aika kiinnittää huomiota ammattikorkeakoulutuksen laadun kehittymiseen seuraavien toimenpiteiden kautta:

- Ammattikorkeakouluasetukseen palautetaan vaade vakituisten opettajien pedagogisesta pätevydestä.
- Ammattikorkeakouluopettajien täydennyskoulutusta kehitetään pitkäjänteiseksi ja suunnitelmallisemmaksi.
- Ammattikorkeakoulutuksen osaamisperusteisuutta kehitetään ja vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia jatkuvaan oppimiseen tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Korkeakoulutuksen kansainvälisyys:

Suomalainen työelämä tarvitsee menestyäkseen entistä enemmän kansainvälistä osaamista. Suomen korkeakoulutuksen kansainvälistymisen tavoitteena on sekä lisätä suomalaisten kansainvälistä osaamista että houkutella Suomeen enemmän osaajia ulkomailta. SAMOK kannattaa näitä tavoitteita ja esittää koulutuksen kansainvälisyyden kehittämiseen seuraavia konkreettisia keinoja:

- Taataan kaikille korkeakouluopiskelijoille mahdollisuus kansainvälisen osaamisen hankkimiseen joko Suomessa tai ulkomailla.
 - Suomalaisten kansainvälinen osaaminen ei voi olla kiinni vain vaihto-ohjelmista. Opiskelijat ovat moninainen joukko ja kansainvälistä osaamista tulee olla mahdollista saada jatkossa myös esimerkiksi Suomessa toteutettavilla kansainvälisyys jaksoilla.
- Helpotetaan suomalaiseen korkeakouluun hakeutuvien opiskelijoiden oleskeluluvan saamista ja nopeutetaan myöntämisen aikataulua.
 - Tällä hetkellä moni EU/ETA-maan ulkopuolinen ei saa ajoissa oleskelulupaa eikä siksi voi aloittaa opintoja Suomessa. Tämä vähentää ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää.
- Lisätään kv-opiskelijoiden mahdollisuuksia kotimaisten kielten opintoihin ja kehitetään opintosisältöjä vastaamaan tarvetta.
 - Suomen kielen osaaminen on edelleen keskeistä työllistymisen kannalta.
- Suomalaisesta korkeakoulusta tutkintoon valmistuva ulkomaalainen saa pysyvän oleskeluluvan Suomeen.

Opiskelijoiden toimeentulo:

Tärkeänä investointina koulutukseen pidämme myös opintorahaa ja muita opintososiaalisia etuuksia. Opintorahaa leikattiin Sipilän hallituksen aikana 86 euroa, mikä johti siihen, että opintoraha on tällä hetkellä riittämätön. Lisäksi opintotukeen on pelkästään viime vuosina ehty kymmeniä muutoksia, jotka ovat tehneet opiskelijan sosiaaliturvasta monimutkaista. Siksi ehdotamme kahta muutosta: opintotuki tarvitsee pikaisesti tasokorotuksen ja pidemmällä aikavälillä opiskelijat on otettava mukaan sosiaaliturvan kokonaisuudistukseen.

SAMOKin näkemykset opintososiaalisten etuuksien uudistamiseksi seuraavalla hallituskaudella:

- 100 euron tasokorotus korkeakouluopiskelijoiden opintorahaan
 - Kustannusvaikutus noin 115 miljoonalla eurolla vuodessa verrattuna talousarvioon 2019, jossa korkea-asteen opintorahan menot olisivat 240 miljoonaa euroa ja tukea nostavien määrä säilyy nykytasolla.
- Opintotuen sitominen indeksiin
 - Kustannusvaikutus 5-10 miljoonaa euroa vuodessa opintotuen nykytasolla.
- Opintotuen enimmäistukikuukausien määrän kasvattaminen

Pidemmällä aikavälillä opiskelijat on otettava mukaan sosiaaliturvan kokonaisuudistukseen.

Toimivassa sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta ei voida jättää kategorisesti pois 300 000 henkilön suuruista väestöryhmää. Uudistuksessa tulee tarkastella opiskelijoiden sosiaaliturvaa tarkastellen tämän väestöryhmän tarpeita tietyssä elämänvaiheessa olevana ryhmänä.

Opiskelijoiden sosiaaliturvan tavoitteena tulee olla täysipäiväisen opiskelun mahdollistaminen ja tukeminen siten, että välttämätön toimeentulo on turvattu ilman velkarahaa. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon opiskelijoiden kuukausittaisten kustannusten lisäksi opiskelijan tulojen kokonaisuus.

2. Tunnistatko tarpeen, että koko ikäluokan tulisi suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto? Kuvatkaa keinonne tähän pääsemiseksi.

SAMOK tunnistaa tarpeen. Mielestämme jokaisella nuorella tulisi jatkossa olla toisen asteen tutkinto sekä valmiudet toisen asteen jälkeisiin jatko-opintoihin.

Jotta tavoitteeseen päästään, tarvitaan kokonaisvaltaisia, koko koulutuspolun kattavia ratkaisuja. Siksi tällä hallituskaudella on mielestämme valmisteltava koko koulutuspolun kattava pitkjänteinen suunnitelma koulutuksen saavutettavuuden ja tasa-arvon kehittämiseksi. Ohjelmassa tunnistettaisiin koulutuspolun varrelta ne hetket, jolloin koulutusvalintojen vinoutumiseen voidaan puuttua sekä määritellä ne ryhmät, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Lisäksi ohjelmassa keskitytään myös koulutuksen läpäisyyteen ja koulutuksen maantieteelliseen saavutettavuuteen. Suunnitelmaan on kirjattava kunnianhimoiset, selkeät ja mitattavat tavoitteet. Lisäksi mahdollinen ratkaisu toisen asteen maksullisuudesta ja oppivelvollisuudesta olisi sisällytettävä ohjelmaan.

Ohjelmassa tulee asettaa viisi strategista päätavoitetta:

1. Vähennetään sukupuolittuneita koulutusvalintoja
2. Parannetaan maahanmuuttajataustaisten koulutusmahdollisuuksia
3. Vähennetään sosioekonomisen taustan ja vanhempien koulutustaustan vaikutusta koulutusvalintoihin
4. Parannetaan koulutuksen läpäisyä riskiryhmissä
5. Parannetaan koulutuksellisen tasa-arvon edistymisen seuranta ja datan keräystä

Lisätietoja oheisen linkin takaa: <https://samok.fi/mita-samok-tekee/koulutuksellinen-tasa-arvo/>
Lisäksi tarkempi lista toimenpide-ehdotuksista, ks. LIITE 2 Koulutuksellisen tasa-arvon ohjelma.

3. Miten varmistaisitte sen, että jokaisen oppiminen ja osaamisen kehittäminen jatkuu läpi työuran?

SAMOKin näkemyksen mukaan jatkuvan oppimisen tukemiseen tulee tehdä seuraavia konkreettisia toimenpiteitä:

- Elinikäisen oppimisen tehtävään osoitetaan lisäresursseja, joka ei ole pois perustutkintokoulutuksesta.
- Ammattikorkeakouluista kehitetään jatkuvan oppimisen edelläkävijöitä ja opettajien täydennyskoulutusta kehitetään pitkäjänteiseksi ja suunnitelmallisemmaksi.
- Luodaan jatkuvan oppimisen rahoitusjärjestelmä, jossa rahoittajina ovat yhteiskunta, yksilöt ja työnantajat.
- Tutkintoon johtava koulutus säilyy maksuttomana, myös toisen samantasoisen tutkinnon osalta.

Korkeakoulut (ja muut oppilaitokset) tarjoavat työvoimaan kuuluville erilaisia ja erilaajuisia osaamiskokonaisuuksia. Tarjonnassa ja toteutustavoissa huomioidaan koulutukseen osallistuvien erilaiset pohjakoulutukset sekä erilaiset resurssit osallistua koulutukseen. Korkeakoulut (ja muut oppilaitokset) kehittävät osaamiskokonaisuuksien sisältöjä tehokkaan, alueellisen osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoinnin avulla.

Jatkuvan oppimisen kokonaisuudet ovat uutta toimintaa korkeakouluille (ja muille oppilaitoksille), jolloin niiden toteuttamiseen tarvitaan nykyisen rahoituksen ulkopuolelta uutta rahoitusta. Jatkuva oppiminen ja tutkintokoulutus eivät saa olla kilpailevassa asemassa keskenään (korkea)koulujen rahoituksessa ja toiminnassa.

Korkeakoulut kehittävät alumnitoimintaa ja verkostoja. Ne ovat mukana alumniensa työurien kehityksessä ja tarjoavat alumnien urakehityksen tueksi osaamisen täydennystä, verkostoja ja

esimerkiksi mentorointia. Samalla alumnit toimivat osana korkeakoulu yhteisöä tutkintokoulutuksen tukena, työelämän osaamistarpeen tunnistajina ja tutkinto-opiskelijoiden mentoreina.

Jatkuvan oppimisen osaamiskokonaisuudet on helppo löytää yhdestä palvelusta, joka muun muassa tarjoaa ohjausta oman osaamisen tunnistamiseen ja sopivien osaamiskokonaisuuksien löytämiseen.

Lisätietoja:

Anniina Sippola

korkeakoulupolitiikan asiantuntija

050 389 1014

anniina.sippola@samok.fi

Eero Löytömäki

hyvinvointipolitiikan asiantuntija

050 389 1015

eero.loytomaki@samok.fi

Antti Hallia

työelämäpolitiikan asiantuntija

050 389 1011

antti.hallia@samok.fi